

Δομημένο Πρόγραμμα
Γραπτής Έκφρασης
για μαθητές
Δ' - Στ' Δημοτικού

Σύγχρονες Μέθοδοι Έκφρασης και Λόγου

Ειδικά Διαμορφωμένο για Μαθητές
με Μαθησιακές Δυσκολίες και ΔΕΠ-Υ

Η συγγραφική ομάδα του my-book.gr

Περιεχόμενα

Θεωρητικό υπόβαθρο.....	4
Γραπτή έκφραση.....	12
Μορφοσύνταξη.....	12
Εμπλουτισμός προτάσεων με επίθετα.....	14
Εμπλουτισμός προτάσεων με επιρρήματα.....	16
Επέκταση προτάσεων.....	20
Βοηθητικές λίστες λέξεων.....	21
Σημασιολογικά συστατικά.....	23
Περίγραμμα κειμένου.....	23
Πλαίσιο κειμένου.....	25
Συμπλήρωση κειμένου με παραγράφους.....	26
Νοηματική Αλληλουχία.....	28
Διαρθρωτικές λέξεις.....	32
Χρονική ακολουθία.....	39
Καθοδηγούμενες ερωτήσεις.....	41
Κειμενικά είδη.....	45
Περιγραφή.....	45
Περιγραφή προσώπου.....	50
Περιγραφή κτίσματος.....	57
Περιγραφή πράγματος.....	61
Περιγραφή τόπου.....	64
Περιγραφή ζώου.....	69
Αφήγηση.....	78
Βοηθητικό υλικό.....	91
Αφηγηματικός λόγος.....	92
Επιχειρηματολογία.....	96
Παράρτημα.....	119

Θεωρητικό υπόβαθρο

Η παραγωγή ενός επικοινωνιακού κειμένου είναι μια δύσκολη, σύνθετη και πολύπλοκη διαδικασία με την οποία ο μαθητής έρχεται αντιμέτωπος με την είσοδό του στη σχολική τάξη. Πρόκειται για μια διδάξιμη δραστηριότητα η οποία και αποτελεί στόχο του σχολείου και αφορά την ανάπτυξη των μεταγνωσιακών δεξιοτήτων των μαθητών. Έτσι, οι μαθητές προκειμένου να μάθουν να γράφουν με επάρκεια και ακρίβεια αλλά και για να χρησιμοποιούν το γραπτό ως ένα μέσο επικοινωνίας, χρειάζεται να αναπτύξουν σε επαρκή βαθμό ποικίλες δεξιότητες, γνώσεις και στρατηγικές.

Προβλήματα παραγωγής γραπτού λόγου:

Κάποιες φορές οι μαθητές συναντούν αρκετές δυσκολίες κατά τη σύνθεση ενός κειμένου. Συγκεκριμένα, ο μαθητής που αποκτά τη στιγμή εκείνη το ρόλο του δημιουργού παρουσιάζει δυσκολίες που αφορούν τη δομή, τη μορφοσύνταξη και τη γραπτή έκφραση.

Τα προβλήματα παραγωγής του γραπτού λόγου μπορούμε να τα χωρίσουμε σε:

α) Προβλήματα γνωστικών – μεταγνωστικών δεξιοτήτων (δυσκολίες συγγραφέα):

- Προβλήματα με τις γνωστικές, μεταγνωστικές δεξιότητες.
- Προβλήματα σχεδιασμού.
- Προβλήματα βελτίωσης ιδεών.

β) Προβλήματα μηχανιστικών δεξιοτήτων (δυσκολίες γραμματέα):

- Προβλήματα γραφής με το χέρι.
- Προβλήματα ορθογραφίας.
- Προβλήματα λεξιλογίου.
- Προβλήματα στίξης, σύνταξης, τονισμού, χρήσης πεζών-κεφαλαίων (Παντελιάδου, 2000).

Στρατηγικές ανάπτυξης της δεξιότητας παραγωγής γραπτού λόγου:

- Εύρεση της κεντρικής ιδέας και των επιμέρους στοιχείων του μηνύματος.
- Καταιγισμός ιδεών.
- Χρήση πηγών (λεξικά, κατάλογοι λέξεων, βιβλία γραμματικής).
- Ενεργοποίηση προϋπάρχουσας γνώσης (δηλ. σύνδεση με ήδη γνωστό υλικό).
- Προσαρμογή του μηνύματος στις γλωσσικές γνώσεις των μαθητών.
- Προσοχή (π.χ. στη δομή, το περιεχόμενο, το ύφος, τη φραστική δομή, το λεξιλόγιο, τη στίξη ή τις ανάγκες του ακροατηρίου).
- Αυτοέλεγχος.
- Αυτοαξιολόγηση.
- Συνεργασία (με τους συμμαθητές ή με ικανότερους χρήστες της γλώσσας με στόχο τη δημιουργία ενός project).

2) Συμπλήρωσε τον πίνακα οδηγό.

Ποιος;	Κάνει;	Τι;	Πού;	Πότε;	Γιατί;
Το κορίτσι					
		μπάλα			
			στο σπίτι		
Η μαμά					
	τρώει				
				χθες	
					γιατί ήθελε να φύγει

3) Να προσθέσεις πληροφορίες για τον τόπο, τον χρόνο, τον τρόπο και την αιτία στις πιο κάτω προτάσεις.

- Η Γεωργία πήρε τα πιάτα.

- Ο Νίκος μάζεψε τα ρούχα του.

2) Δίνονται παράγραφοι που δε βρίσκονται σε νοηματική αλληλουχία. Να αριθμήσεις τις παραγράφους για να έχεις ένα κείμενο με λογική σειρά.

1ο επίπεδο

☐ Πριν ντυθώ και λερώσω τα ρούχα μου, θυμήθηκα να πλύνω τα δόντια μου, όπως μας έδειξε ο οδοντίατρος, όταν μας επισκέφθηκε στο σχολείο την προηγούμενη εβδομάδα.

☐ Το ξυπνητήρι χτύπησε και το όνειρό μου κόπηκε στη μέση. Δεν είχε σημασία, γιατί δεν το θυμόμουν έτσι κι αλλιώς. Σηκώθηκα από το κρεβάτι και πήγα να φάω πρωινό.

☐ Αφού ετοιμάστηκα, φορτώθηκα τη μεγάλη τσάντα μου και μπήκα στο αυτοκίνητο του πατέρα μου για να πάω στο σχολείο, όπου με περίμεναν οι φίλοι μου.

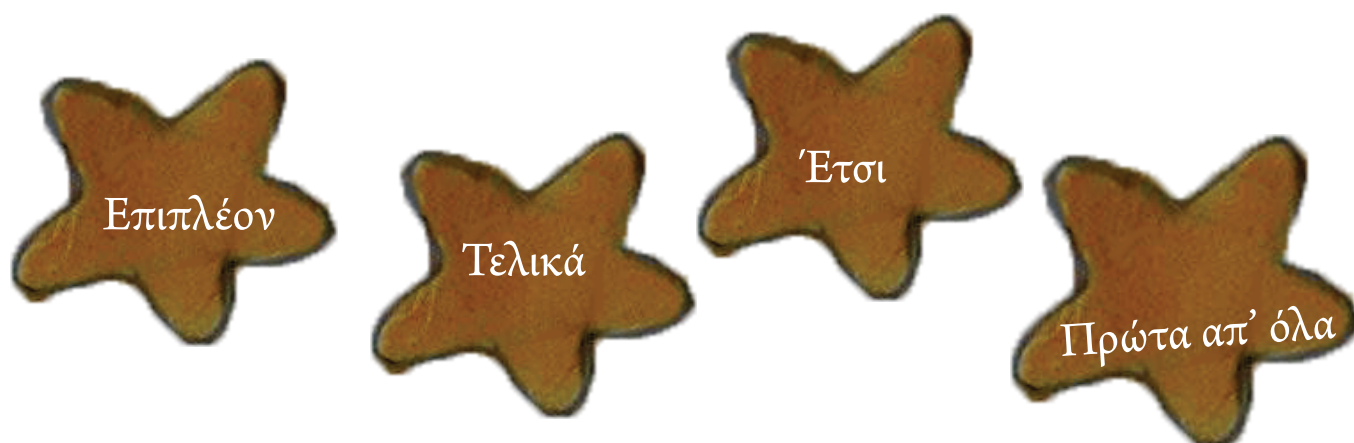
2ο επίπεδο

☐ Έκλεισε βιαστικά την πόρτα πίσω της κι άρχισε να ψάχνει με το βλέμμα της στον χώρο μήπως μπήκε και το φίδι μαζί της. Σύμφωνα άκουσε κακαρίσματα και κατάλαβε ότι το φίδι είχε βρει το δρόμο του για το κοτέτσι τελικά.

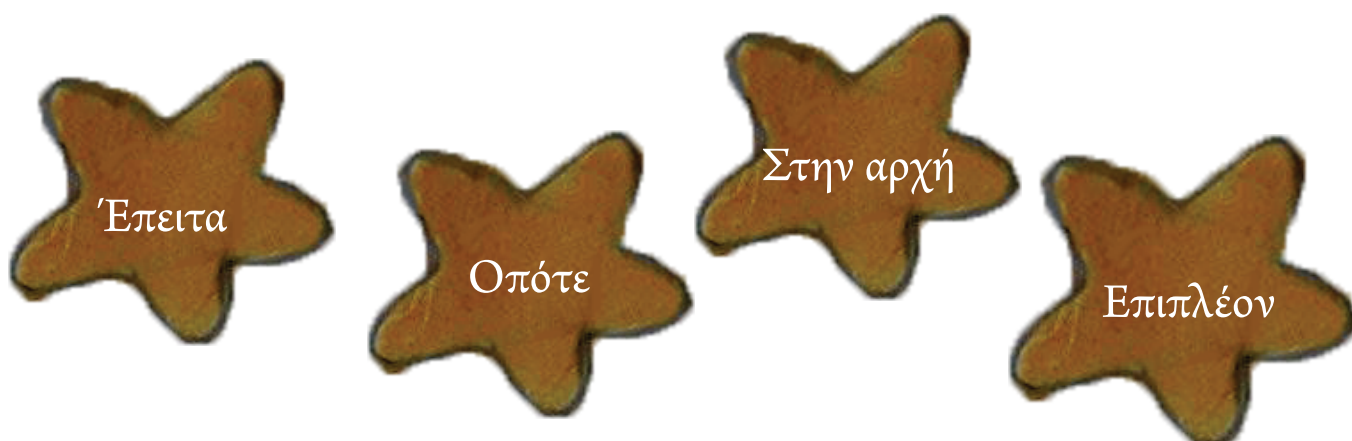
☐ Η Ναταλία τρόμαξε τόσο πολύ που παραλίγο να παραπατήσει και να πέσει. Έκανε ήρεμα δυο βήματα πίσω, χωρίς να γυρίσει την πλάτη της και τότε το φίδι άρχισε να κινείται προς εκείνη.

6) Μέσα στο κείμενο τοποθέτησε άλλες λέξεις που θα προσφέρουν την κατάλληλη σύνδεση μέσα στα κείμενα.

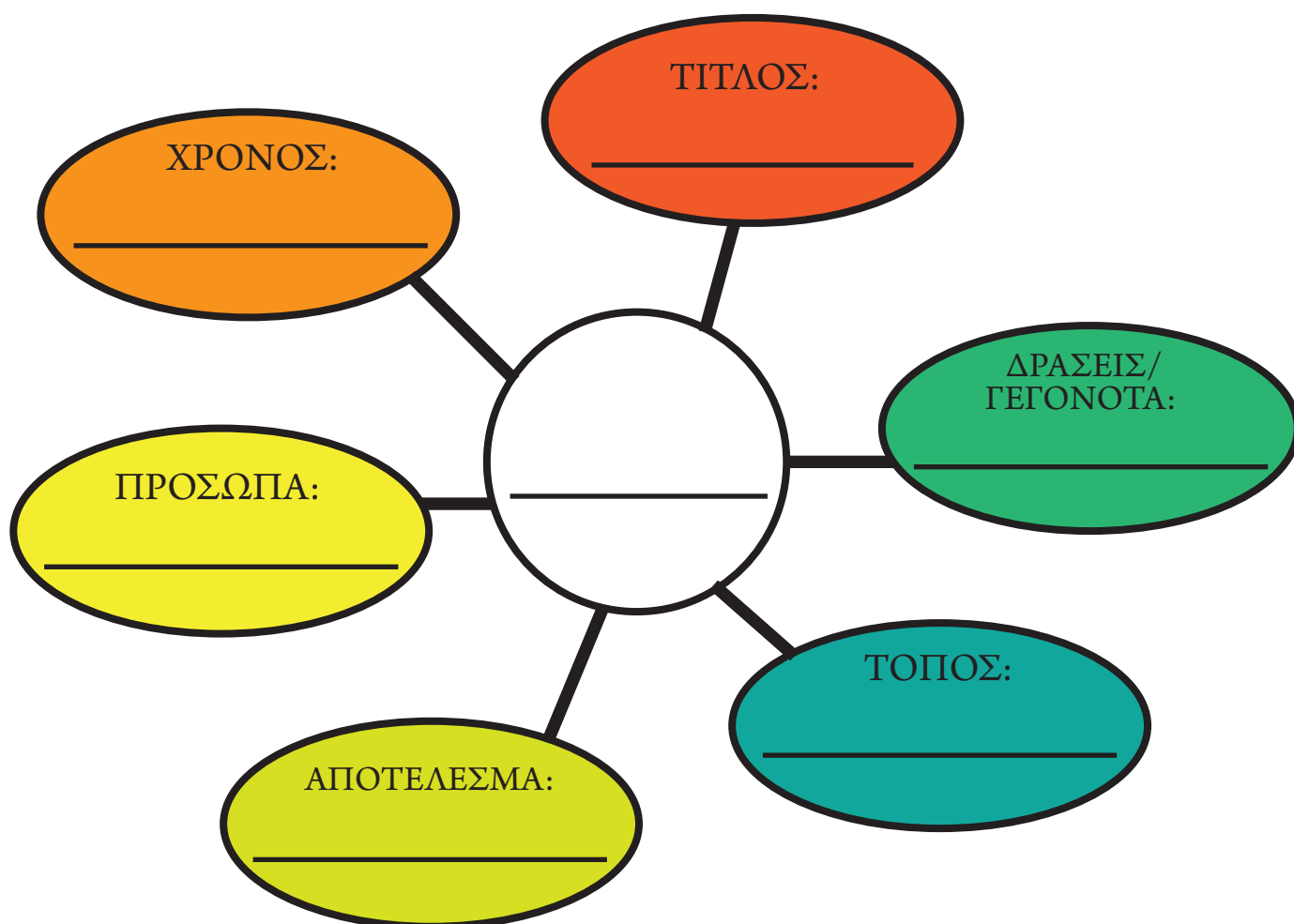
Αρχικά, η ομάδα των παιδιών κατευθύνθηκε προς το γήπεδο. Η όρεξη για ποδόσφαιρο, εκείνη την ημέρα, ήταν αυξημένη. **Επίσης**, ο καιρός ήταν ιδιαίτερα καλός και ευνοούσε το παιχνίδι. **Γι' αυτόν τον λόγο**, είχαν μαζευτεί όλα τα παιδιά της γειτονιάς. Η διασκέδαση ήταν μεγάλη! **Στο τέλος**, όλοι ήταν χαρούμενοι και ευχαριστημένοι με την ημέρα που πέρασαν!

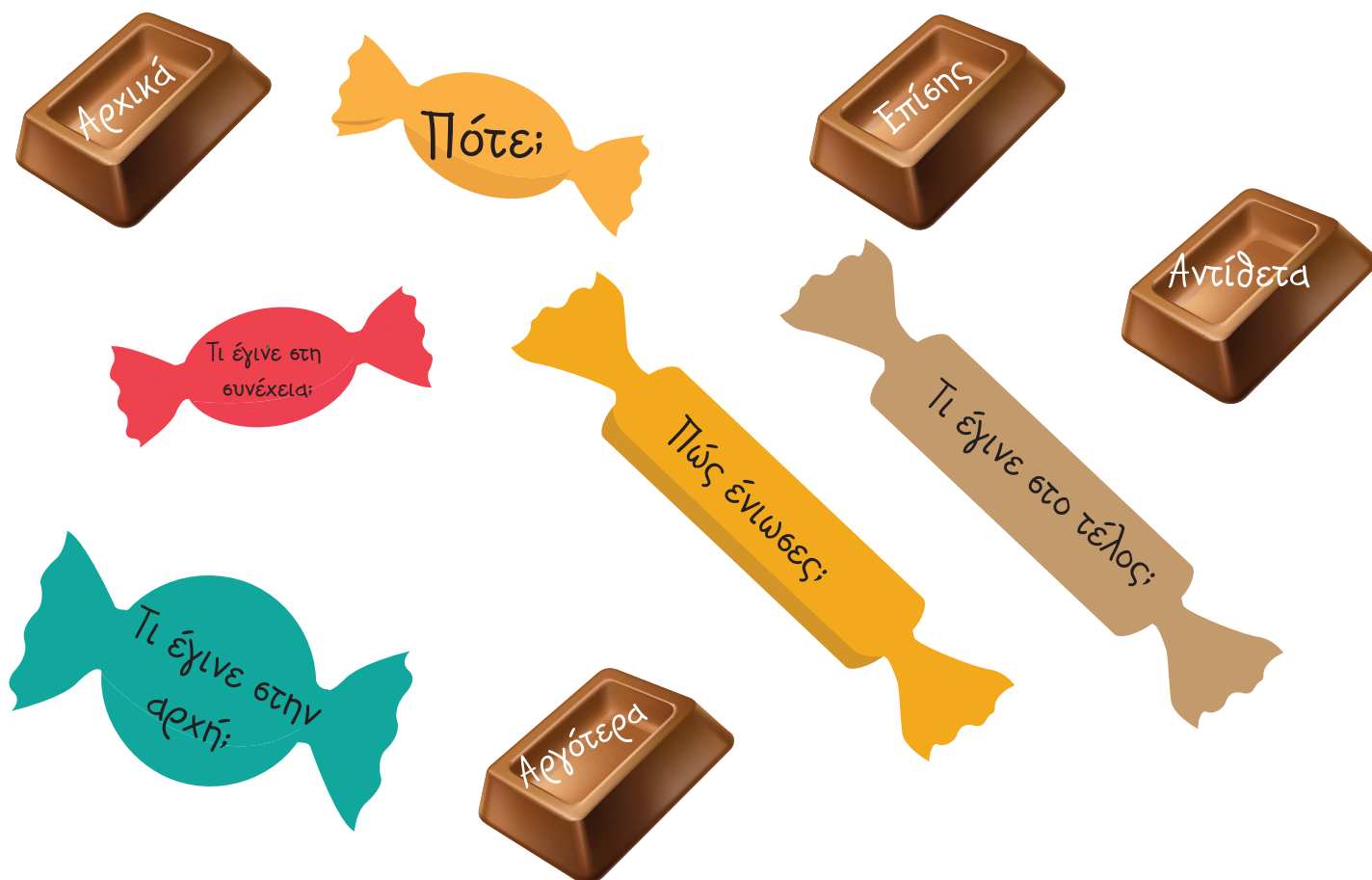

Πρώτα, έψαξα σε όλα τα ταξιδιωτικά γραφεία για να βρω τον καλύτερο προορισμό. **Στη συνέχεια**, μίλησα με φίλους και γνωστούς. **Μετά** από συζήτηση καταλήξαμε στην καλύτερη επιλογή για φέτος. **Τότε**, πήραμε και κλείσαμε δωμάτια!

4) Να συμπληρωθεί κατάλληλα ο πιο κάτω εννοιολογικός χάρτης.

Αφήγηση ενός φανταστικού γεγονότος

Δομημένο Πρόγραμμα
Γραπτής Έκφρασης
για μαθητές Α' - Γ'
Δημοτικού

Σύγχρονες Μέθοδοι Έκφρασης και Λόγου

Ειδικά Διαμορφωμένο για Μαθητές
με Μαθησιακές Δυσκολίες και ΔΕΠ-Υ

Η συγγραφική ομάδα του my-book.gr

Περιεχόμενα

Θεωρητικό υπόβαθρο	4
Γραπτή έκφραση	8
Μορφοσύνταξη	8
Σχηματισμός προτάσεων	16
Λέξη ως πρότυπο	30
Πρόταση ως πρότυπο	31
Κείμενο ως πρότυπο	32
Χρονική Ακολουθία	33
Χρονογραμμή	40
Τονισμός	43
Σημεία Στίξης	46
Εμπλουτισμός προτάσεων με επίθετα	50
Εμπλουτισμός προτάσεων με Επιρρήματα	53
Επέκταση προτάσεων	59
Βοηθητικές λίστες λέξεων	60
Πρόσκληση	62
Συνέχιση ιστορίας	67
Καθοδηγούμενες ερωτήσεις	72
Στρατηγικές Γραπτής Έκφρασης	75
Παραγωγή Γραπτού Λόγου	87
Τεχνική Αυτοδιόρθωσης	95
Παράρτημα	97

Θεωρητικό υπόβαθρο

Η παραγωγή ενός επικοινωνιακού κειμένου είναι μια δύσκολη, σύνθετη και πολύπλοκη διαδικασία με την οποία ο μαθητής έρχεται αντιμέτωπος με την είσοδό του στη σχολική τάξη. Πρόκειται για μια διδάξιμη δραστηριότητα η οποία και αποτελεί στόχο του σχολείου και αφορά την ανάπτυξη των μεταγνωσιακών δεξιοτήτων των μαθητών. Έτσι, οι μαθητές προκειμένου να μάθουν να γράφουν με επάρκεια και ακρίβεια αλλά και για να χρησιμοποιούν το γραπτό ως ένα μέσο επικοινωνίας, χρειάζεται να αναπτύξουν σε επαρκή βαθμό ποικίλες δεξιότητες, γνώσεις και στρατηγικές.

Προβλήματα παραγωγής γραπτού λόγου:

Κάποιες φορές οι μαθητές συναντούν αρκετές δυσκολίες κατά τη σύνθεση ενός κειμένου. Συγκεκριμένα, ο μαθητής που αποκτά τη στιγμή εκείνη το ρόλο του δημιουργού παρουσιάζει δυσκολίες που αφορούν τη δομή, τη μορφοσύνταξη και τη γραπτή έκφραση.

Τα προβλήματα παραγωγής του γραπτού λόγου μπορούμε να τα χωρίσουμε σε:

α) Προβλήματα γνωστικών – μεταγνωστικών δεξιοτήτων (δυσκολίες συγγραφέα):

- Προβλήματα με τις γνωστικές, μεταγνωστικές δεξιότητες.
- Προβλήματα σχεδιασμού.
- Προβλήματα βελτίωσης ιδεών.

β) Προβλήματα μηχανιστικών δεξιοτήτων (δυσκολίες γραμματέα):

- Προβλήματα γραφής με το χέρι.
- Προβλήματα ορθογραφίας.
- Προβλήματα λεξιλογίου.
- Προβλήματα στίξης, σύνταξης, τονισμού, χρήσης πεζών-κεφαλαίων (Παντελιάδου, 2000).

Στρατηγικές ανάπτυξης της δεξιότητας παραγωγής γραπτού λόγου:

- Εύρεση της κεντρικής ιδέας και των επιμέρους στοιχείων του μηνύματος.
- Καταιγισμός ιδεών.
- Χρήση πηγών (λεξικά, κατάλογοι λέξεων, βιβλία γραμματικής).
- Ενεργοποίηση προϋπάρχουσας γνώσης (δηλ. σύνδεση με ήδη γνωστό υλικό).
- Προσαρμογή του μηνύματος στις γλωσσικές γνώσεις των μαθητών.
- Προσοχή (π.χ. στη δομή, το περιεχόμενο, το ύφος, τη φραστική δομή, το λεξιλόγιο, τη στίξη ή τις ανάγκες του ακροατηρίου).
- Αυτοέλεγχος.

3) Γράψε αυτό που δείχνουν οι εικόνες.

Ποιος;

Κάνει;

Τι;

Ποιος;

Κάνει;

Τι;

Ποιος;

Κάνει;

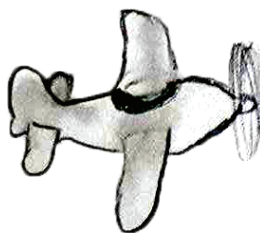

Τι;

Χρονική Ακολουθία

1) Βάλε στη σειρά τις εικόνες και γράψε την ιστορία.

Τονισμός

Η ιστορία του κύριου Τονούλη!

Τονισμός σε επίπεδο λέξης

1) Κόλλησε τους τόνους που θα βρεις στο παράρτημα(σελ.98) στην κατάλληλη θέση.

αντιγραφο

χλωμος

φωναζω

διαταγη

ανθρωπος

κολυμβηση

μολυβι

τετραδιο

3) Σου δίνονται οι λέξεις βοηθοί και η παλάμη καθοδηγούμενης γραφής για να δημιουργήσεις μία καλοκαιρινή ιστορία (3π-Τι-Γιατί).

καλοκαίρι, τρέχω, παίζω, νερό, θάλασσα, βουτώ, ήλιος